

ಹೊನ್ನೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ ಗಿರಿರಾಜ್ ಅವರ 'ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತು ಸಮಸ್ತರು! : ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಲೋಕಾಂಬಿಕಾ

ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಹಾಗೂ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಅಥಣಿ ತಾಲೂಕು, ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ.

Abstract:

ನಾಡಿನ ಜನಪ್ರಿಯ ಬರಹಗಾರರಾದ ಶ್ರೀಯುತ 'ಹೊನ್ನೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ ಗಿರಿರಾಜ್' ಅವರು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಚಾರಿಕರೂ, ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಿಯರೂ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರೂ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನೆಚ್ಚಿನ ಗುರುಗಳೂ ಆದ ಇವರು ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕು ಹೊನ್ನೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದವರು. ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಇವರು ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ, ಕಲೆ, ಸಮುದಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಆಸಕ್ತಿ. ಸುದೀರ್ಘ ಬೋಧನಾನುಭವ ಹೊಂದಿರುವ ಇವರು ಮೊದಲಿಗೆ ಪತ್ರಕರ್ತರಾಗಿ ಅನೇಕ ಅಂಕಣ ಬರಹಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತು ಸಮಸ್ತರು! ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

Keywords: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತು ಸಮಸ್ತರು!, ಹೊನ್ನೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ ಗಿರಿರಾಜ್, ಗ್ರಾಮಾಧ್ಯಯನ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಬರೆಯುವ ಹವ್ಯಾಸವಿರುವ ಇವರ ಸ್ಫುಟವಾದ ಬರವಣಿಗೆಯ ಶೈಲಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಹೃದಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಇವರೊಬ್ಬ ಜನಪದ ತಜ್ಞರೂ ಕೂಡ. ಸಂಗ್ರಹ ಸಂಪಾದನೆ ಇದರಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರು. ಬಿಚ್ಚು ನಡೆ-ನುಡಿಯ ಸ್ನೇಹಪ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಅಭಿಮಾನ ಶ್ರೀಮಂತಿಯನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಇವರ 'ನಿಸರ್ಗ' ಕಥಾ ಸಂಕಲನ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಕಥೆಗಾರರಿಗೆ ಹದಿನೆಂಟರ ಹರೆಯ. ಹಲವು ಹತ್ತು ಗೀಳುಗಳ ಗಿರಿರಾಜ್ ನೂರಾರು ಕಥೆ-ಕವನಗಳನ್ನೂ, ಹಲವಾರು ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕಗಳನ್ನು, ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನು

(ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ) ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಬಹುಪಾಲು ಕತೆಗಳು ನಾಡಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಂಡಿವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಇವರು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ "ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತು ಸಮಸ್ತರು!" ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕ ಗ್ರಾಮಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಲೇಖಕರ ಅನುಭವದ ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾಗಿ ಆರು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಅಂದರೆ 08-08-1987ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಜೋಡಿಕಟ್ಟೆ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಓದುಗರ ಕೈ ಸೇರಿತು. ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತು ಸಮಸ್ತರು ಒಂದು ಕುತೂಹಲದ ಪುಸ್ತಕ. ಈ

Please cite this article as: ಲೋಕಾಂಬಿಕಾ. (2024). ಹೊನ್ನೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ ಗಿರಿರಾಜ್ ಅವರ 'ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತು ಸಮಸ್ತರು! : ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ. ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ನೋವೇಟಿವ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 2(6), 46-56.

ಕುತೂಹಲವೇ ಈ ಕೃತಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮುಖ್ಯ ಜೀವಾಳವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವ ಆಶ್ಚರ್ಯಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆ ಓದುಗರಿಗೂ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ಓದುವಿಕೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ 48ರಲ್ಲಿ ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಹಾಸನ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಉದಯಪುರ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಗ್ರಾಮದ ನಡುವೆ ಇರುವ 'ಜೋಡಿಕಟ್ಟೆ ಹಿರಿಹಳ್ಳಿ' ಒಂದು ಕುಗ್ರಾಮ. ಈ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಇತರ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕಿಂತ ಇದರದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಉಂಟು. ಏಕೆಂದರೆ ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು, ರೈತನಾಯಕರುಗಳು, ವರಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಈ ಹಳ್ಳಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಇತರ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಘಟನೆಗಳು ಮುಂದೆ ತಾನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತಿರುವುಗಳಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಾ ಕೆಲವೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿರಿಹಳ್ಳಿ ಲೇಖಕರನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡುದೇ ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಘಟನೆ. ತಮ್ಮ ಸ್ಮೃತಿ ಪಟಲದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಇದ್ದ ಈ ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಘಟನೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಲೇಖನ ಪ್ರವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಲೇಖನ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರೈತಾಪಿ ಜನರ ಮನಸ್ಥಿತಿ, ರೈತರ ಸಮಾವೇಶ, ಉತ್ತಮ ನಾಯಕತ್ವ, ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಚಿತ್ತಣ ಹೀಗೆ ಇನ್ನು ಹಲವಾರು ವಿಚಾರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿದ್ದರೂ ಅವರ ಬದುಕಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿರುವವರು ಮತ್ತು ಅವರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿರುವವರು ಒಬ್ಬರೇ, ಅವರೇ ಕಥೆಯ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ 'ಶ್ರೀ ಸಿ ಚನ್ನೇಗೌಡರು'. ಇವರು ಎಷ್ಟು ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದಾರೆ, ಎಷ್ಟು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಸದಸ್ಯರು ಆಗಿದ್ದಾರೆ

ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವರು ಹಳ್ಳಿಯ ಸಮಸ್ತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಎಂಥ ದಿಟ್ಟ, ಅಸಾಧ್ಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲದೇ ಇವರು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಲಿ, ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಾಗಲಿ ಹಂಬಲಿಸದೇ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಜೀವ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ. ಚನ್ನೇಗೌಡರು ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಮತ್ತು ಪಿ ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಆಗಿದ್ದವರು. ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಊಟಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ರೈತಾಪಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಲೇಖನ ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ರೈತಾಪಿಯಾದ ಆನಂತರದ ಸಿ ಚನ್ನೇಗೌಡರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಹೋರಾಟವನ್ನು ಈ ಲೇಖನ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಡೀ ಕಥೆ ನಿರೂಪಕನ ವಿವರಣೆ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಪಾತ್ರದೊಂದಿಗಿನ ಆತನ ಸಂವಾದದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಲೇಖನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲೇಖನಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಇದೂವರೆಗಿನ ಲೇಖನಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಗೊಂದಲ, ಹತಾಶೆ, ದುಷ್ಟತನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತಾನು ಮಿತ್ರ ಪಕ್ಷವಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಚನ್ನೇಗೌಡರ ಬಯಕೆ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು. ಹೀಗಾಗಿ ಹಲವು ದ್ವಂದ್ವ ಮತ್ತು ಹತಾಶೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮತ್ತೆ ಆಸೆಯನ್ನು ಚಿಗುರಿಸುವ ಹೊಸತನವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹಾಸನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಲೇಖಕರು ಹೋಗುವಾಗ ಕಾಣುವ ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಧ ಕಟ್ಟಿದ ಸುಂದರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಅದರ ಮುಂದೆ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಒಳಿಡು ಒಂದು ಫಲಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿತ್ತು.

ಫಲಕ: "ಬಡತನದ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ"

ಶತ್ರು ಪಕ್ಷ: "ಸೋಮಾರಿತನ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನ, ಅಸೂಯೆ, ದುರಾಸೆ"

ಮಿತ್ರ ಪಕ್ಷ: "ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ಆಸೆ"

ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗೊಳಪಡಿಸಿತ್ತು. ಈ ಫಲಕದ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆ ನಮಗೂ ಅವರಷ್ಟೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಈ ಲೇಖನ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ ಜೀವನ ಮತ್ತು ರೈತರ ಬದುಕು ನಿಂತ ಸರೋವರದ ಜೀವನವಾಗಿದ್ದು ಅದು ಹೊಸ ಚಿಂತನ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಎಡಬಿಡದೆ ಕಾಡಿರುವ ಮತ್ತು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ 'ಬಡತನ' ಎಂಬ ಪೆಡಂಭೂತವನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರೆದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಲೇಖನ ಎಂಬ ಸುಳುಹುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲದೇ ರೈತಾಪಿ ಜನರ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗಿನ ಜನರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೇಮವಾಣಿ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಛೇರ್ಮನ್ ಗಳಿಂದಲೇ ಈ ದೇಶ ಹಾಳಾಗಿದೆ ಎಂಬ ದೃಢ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿದ್ದರು ಆದಕಾರಣ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಊರ ಛೇರ್ಮನ್ ಅವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಉದಾಸೀನ ಮತ್ತು ನಿರಾಶಾಭಾವ ತಳೆದಿದ್ದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳು ಲೇಖನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದ ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಛೇರ್ಮನ್ ಎಂಬುದನ್ನರಿತು ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅವರ ಹಂಬಲ, ಕುತೂಹಲ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಮನೋಭಾವ ಓದುಗರಾದ ನಮಗೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತ ಲೇಖನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮಧ್ಯೆ ರೈತರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಕಾಳಜಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಗೌರವದರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗತಿಯ ಬಗೆಯೇ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಟು ವಿಮರ್ಶೆ ನಡೆದಿದಾಗಲೂ

ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನವಿಲೆ ತಿಮ್ಮಾಪುರದ ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜು ಎಂದರೆ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ವಿಚಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬಡಬೋರೆಗೌಡನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬೇಳೆ ಬೇಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುವುದೇ ಈ ರೈತ ಸಮಾವೇಶ ಎಂದು ಸಮಾವೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಉದಾಸೀನಭಾವದಿಂದಿದ್ದ ಲೇಖಕರಾದ ಗಿರಿರಾಜ್ ಅವರು ಒಮ್ಮೆ ಅನಾಸಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಕರ್ತರಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಾಗ ಈ ಲೇಖನದ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ 'ಶ್ರೀ ಚನ್ನೇಗೌಡ'ರ ಮುಖಾಮುಖಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಚನ್ನೇಗೌಡರ ನಿರರ್ಗಳ ಭಾಷಣ ಇವರನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಲ್ಲದೇ, ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಕಾಡತೊಡಗಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತು ಚರ್ಚಿಸುವ ಬಯಕೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪತ್ರಿಕಾಲಯದ ಕೆಲಸ, ಸ್ವಂತ ಬೇಸಾಯ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲೆ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಿಕ್ಕ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಭರವಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾಲ್ಕೈದು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ರೈತ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿನ ಚನ್ನೇಗೌಡರ ಭಾವಾವೇಶದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ರೈತಾಪಿ ಜನ ಸುಖವಾಗಿರುವವರು ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಚನ್ನೇಗೌಡರ ನಿಲುವು, ಅನುಭವದಿಂದ ರೈತಾಪಿ ಜನ ಸುಖವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸತ್ಯ ತಿಳಿದು, ರೈತ ಯಾಕೆ ಬಡವ ಆಗಿದ್ದಾನೆ? ಆತ ಬಡವ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಅವನನ್ನು ಬಡವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಯಾರು? ಯಾಕೆ? ಎಂಬ ನೇರ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಸ್ವತಃ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಇಂದಿಗೂ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉತ್ತರ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿರುವುದು ವಿಷಾದನೀಯ. ರೈತರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣಕರ್ತರಾದವರನ್ನು ಕಟುವಾದ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ

ಟೀಕಿಸುತ್ತಾ ರೈತರಲ್ಲೂ ಒಡಕು ಮೂಡಿಸುವ ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಭೀಮಾರಿ ಹಾಕುತ್ತಾ ವಿಷಯವನ್ನು ಖರಾರು ವಾಖ್ಯಾಣಿ ಮತ್ತು ಜನರನ್ನು ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳಾಗಲಿ, ಮೋಸವಾಗಲಿ ಇರದೇ ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಜನರ ಮುಂದೆ ತೆರೆದಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರೈತ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಘನತೆ ಗೌರವ ಬರಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ತತ್ವನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೇ ರೈತರು ಸಂಘಟಿತರಾಗಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವೊಂದು ಕಿಚ್ಚಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೀಡಿ ರಾಜಕೀಯ ಜ್ವಾಜ್ಜಲ್ಯಮಾನ ತಾರೆಯಾಗಿ ಬೆಳಗಿರುವುದನ್ನು ಇತಿಹಾಸದ ಗತಕಾಲವಾಗಿಸದೇ, ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಾಜ್ಞತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಖರತೆಯನ್ನು ಗಂಡುಗಲಿಗಳಾದ ನಾವು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗುಡುಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಭಾಷಣವನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಪತ್ರಕರ್ತನಿಗಿರಬೇಕಾದ ವಿಮರ್ಶಕ ಚಕ್ಷು ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಭಾವಪರವಶರಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಉಂಟು.

ಚನ್ನೇಗೌಡರ ಭಾವಾವೇಶಪೂರ್ಣ ಭಾಷಣ ಕೇಳಿ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ಮೇಲೆ ಏಕೋ ಲೇಖಕರ ಮನಸ್ಸು ಸಂಪೂರ್ಣ ರೈತ ಸಂಘಟನೆಯತ್ತ ಹೊರಳಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಂಪಾದಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚನ್ನೇಗೌಡರೊಡಗೂಡಿ ರೈತರ ಸಂಘ ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿ, ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ತಿರುಗತೊಡಗಿದಾಗ ಇದೂವರೆಗೆ ರೈತರ ಬಗ್ಗೆ ತಾವು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಲ್ಪನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ತಲೆಕೆಳಗಾಯಿತು. ಚನ್ನೇಗೌಡರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಅಂತಹುದಿತ್ತು. ಶತ್ರುಗಳು ಕೂಡ ಚನ್ನೇಗೌಡರೊಂದಿಗೆ ಐದು ನಿಮಿಷ ಕುಳಿತು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಸಾಕು ಅವರೂ ಕೂಡ ಚನ್ನೇಗೌಡರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಂತಹ ಘನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರು. ಚನ್ನೇಗೌಡರಿಗೆ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರೈತರ ಬಗೆಗಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಬೇಸರವನ್ನುಂಟು

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ರೈತರಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ರೈತರ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ರೈತ ಸಂಘದ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರ ರೀತಿ ಮತ್ತು ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಲೇಖಕರಿಗೆ ಬೇಸರವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

1977ರ ಲೋಕಸಭೆ ಚುನಾವಣೆ ಮತ್ತು 1978ರ ವಿಧಾನಸಭೆ ಚುನಾವಣೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾಗಿ ತಾವು ಓಟು ಕೇಳಲು ಹೋದಾಗ ಜನರ ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ತನೆ, ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ನೊಂದು "ಅಯ್ಯೋ ಭಾರತಮಾತೆ? ಗಾಂಧಿತಾತ? ನಿನ್ನ ದೇಶ ಜನ ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಲೇಖಕರು ರೈತ ಸಂಘಟನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ವಿನೋದವಾಗಿ ಕಂಡವು. ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಜನ ಇನ್ನೂ ಅದೇ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗರ ನೈತಿಕ ಮಟ್ಟ ಯಾವ ರಸಾತಳ ತಲುಪಿದೆ ಅನ್ನುವುದರ ಅರಿವಾಯಿತು. ಇಂಥಾ ಜನರಿಗೆ ತ್ಯಾಗ, ಬಲಿದಾನ, ತತ್ವನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು ನಾಚಿಕೆಗೇಡಲ್ಲವೇ? ಎಂಬ ತಾತ್ಕಾರದ ನುಡಿಗೇ ಚನ್ನೇಗೌಡರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಂದ ಗಾಂಧಿ, ಎರಡನೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್, ಲೋಹಿಯ ಮತ್ತು ಬರ್ಟಂಡ್ ರೆಸೆಲ್ ರ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡೋಣ, ಅಂತೂ ನಮ್ಮ ಭಲ ಒಂದು ದಿನ ಫಲ ನೀಡುತ್ತೇ ಎಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಭರವಸೆಯ ಮಾತು ಅವರ ದೃಢ ನಿಲುವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಮತ್ತು ಚನ್ನೇಗೌಡರ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಎಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ನಾಶ ಮಾಡಿ ಸಂವಿಧಾನದ ತತ್ವಗಳನ್ನು

ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ ಜನರ ಅರಿವಿಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಅವರನ್ನು ಮೈಮರೆಸಿ ಭ್ರಮಾಲೋಕ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಜನರು ಮೈಮರೆತು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಅವರ ಕೂಗುಮಾರಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅಂದು ಮತ್ತು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಜನರ ಅನಿಷ್ಟ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ರೈತ ಸಂಘಟನೆಗೂ ಕಾಲಿರಿಸಿರುವುದು ಶೋಚನೀಯ ಸಂಗತಿ. ಇದು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಹಜ ವಿಷಯವೇ ಆದರೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರ, ರೈತ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿ ಸುಧಾರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಜರೂರಾಗಿದೆ.

ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಲೇಖಕರ ಒಟ್ಟು ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಬದುಕಿನ ರೈತಾಪಿ ಜನರು ಮತ್ತು ರೈತ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳಿರುವಂತಹುದು. ಅಂದು ಗ್ರಾಮೋದ್ಧಾರ, ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ರೈತ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರ ಏಕೆ ಚಿಂತಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಹೌದು.

ಚನ್ನೇಗೌಡರ ಚಿಂತನೆಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದು ರೈತಾಪಿ ಜನರ ಪರವಾಗಿದ್ದವು. ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಂದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಓತಪ್ರೇತವಾಗಿ ಹೀಗೆಯೇ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಮನೋಭಾವವುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಲೇಖನದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಕೇಂದ್ರವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಚನ್ನೇಗೌಡರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಅವರ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲವಿದ್ದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಚನ್ನೇಗೌಡರು ಮತ್ತು ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ಅವರು 1974ರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೇ ಚಳುವಳಿ ಮಾಡಿ

ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ವಾಲೆಂಬರಿ ರಿಟೈರ್ಡ್ ಮೇಂಟ್ ಅನ್ನು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ನಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಘಟನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಚಳುವಳಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಜನ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಯೋಗ್ಯ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ಎರಡೇ ಎರಡು ಜನ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಾಕು ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಪಿಯುಸಿ ಓದುವಾಗ ತರಗತಿಯ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನೆನಪಾಗಿ ಬೆಕ್ಕಸ ಬೆರಗಾದರು. ಚನ್ನೇಗೌಡರ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ಕಲ್ಪನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹುಸಿಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭವಂತೂ ತುಂಬಾ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಬರಹ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ವಾಸವಿರುವ ಸಾಧಾರಣ ಮಂಗಳೂರು ಹೆಂಚಿನ ಶೆಡ್ಡನ್ನು ನೋಡಿ ಇದು "ನನ್ನ ಪರ್ಣ ಕುಟಿಗೆ" ಎಂದಾಗ ಅವರ ಸರಳ ಜೀವನ, ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಬಗೆಗಿನ ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತುಕತೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದಾದರೂ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಯಾಕೆ ಬಡವಾಗಿವೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ರೈತರು ಎಂದರೆ ಯಾರು? ಎಂಬುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಂಗತಿಯ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೋದ ಹಾಗೆ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿ ಜನರ ಅಜ್ಞಾನವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಿ ಸೊಮಾರಿತನ, ಅಸೂಯೆ ಮತ್ತು ದುರಾಸೆ. ಇದನ್ನೇ ಲೇಖಕರು ಊರ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಫಲಕದ ಮೇಲಿನ ಶತೃಪಕ್ಷಗಳು ನೆನಪಾಗುತ್ತವೆ. ಅನಕ್ಷರತೆ ಬಡತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಸತ್ಯತೆಯ ತೀವ್ರತೆ ಎಷ್ಟು ಎಂದು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಜನರಲ್ಲಿನ

ಅಜ್ಞಾನದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಲು ಇರುವ ಮಾರ್ಗ ಶಿಕ್ಷಣ. ಆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮೌಲ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನೋವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಜನರು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದು ವಿಚಾರಕ್ರಾಂತಿ ಎಂಬ ಸೈನ್ಯದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬಡವರ ಮೇಲಲ್ಲ, ಬಡತನದ ಮೇಲಲ್ಲ, ಬಡತನದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುವಂತಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಊರ ಮುಂದೆ ಆ ಊರಿನ ಚೇರ್ಮನ್ ಆದ ಚನ್ನೇಗೌಡರು ಫಲಕವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಲೇಖಕರ ಬಹುದಿನದ ಕುತೂಹಲದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ದೊರೆತಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಚನ್ನೇಗೌಡರ ವಿಚಾರಗಳಂತೂ ತತ್ವವೋ, ದ್ವಂದ್ವವೋ ಯಾವುದೆಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಂತೂ ಸತ್ಯ. ಮಾತು ಸಹಜವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯದತ್ತ ಮತ್ತು ರೈತ ಸಂಘದತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಬಂಜೆ ಬಲ್ಲಳೆ ಬೇನೆಯ ನೋವು ಎಂಬಂತೆ ಒಬ್ಬ ಪಕ್ಕಾ ರೈತನೊಬ್ಬ ಆಂದೋಳನದ ಮುಂದಾಳುತನವನ್ನು ವಹಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದ ಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬ ಸಹೃದಯನೂ, ಕಾರ್ಯ ತತ್ಪರನೂ ಆದ ಬೇರೆ ಯಾರೇ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆಂದೋಳನವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆತ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಆಂದೋಳನವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಂದೋಳನದ ಮುಖಂಡತ್ವವನ್ನು ನೊಂದವರ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಬಂದರೆ ಈ ಕ್ರಾಂತಿಯ ವಿಚಾರವೇ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಆದರೆ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ನೋವನ್ನು ಅರಿಯದವರಿಂದ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ದಿವಾಳಿತನ ಮತ್ತು ಬೊಗಳೆ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ರೈತರ ಉದ್ಧಾರ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೊಂದವರ ನೋವು ನೋಯದವರೆತ್ತ ಬಲ್ಲರೋ? ಎಂಬ ಅಕ್ಕ

ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನದ ಸಾಲನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಗಳು ಸೋಲುತ್ತಿರಲು, ನ್ಯಾಯಬದ್ಧ ಆಂದೋಳನಗಳು ಮುಳುಗುತ್ತಿರಲು, ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸದವರು ನೇತೃತ್ವವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ- ಎಂಬುದು ನನ್ನ ದೃಢನಿಲುವು ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊರಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾ ನಿಜವಾದ ರೈತ ಎಂದರೆ ಯಾರು? ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರೈತಾಪಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದವನು ಮತ್ತು ಉತ್ತು ಭಿತ್ತಿ ಕಟಾವು ಮಾಡಿ ಕಷ್ಟ ಸುಖ ಅರಿತವನು. ಆದರೆ ಉತ್ತು ಭಿತ್ತಿ ಬುರಡೆಯನ್ನು ಬರಡಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಜನ ಜಡ ಚೇತನಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅವರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹೇಗೆ? ಯಾಕೆಂದರೆ ಇವರು ಸಂಘಟಿತರಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇವರನ್ನು ಇವರ ಪಾಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟರೇ ಇನ್ನೂ ನೂರು ಶತಮಾನವಾದರೂ ಇದು ನಮ್ಮ ಹಣೆಬರಹವೆಂದು ಮುಂದುವರೆಯದೇ ಹಾಗೆಯೇ ಕೂರುತ್ತಾರೆ. ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ನೀವು ರೈತರು ನಿಜವಾದ ರೈತರು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಮೊದಲು ಅವರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವೋ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೋ, ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೋ, ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ಹಾಗೆ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಒಬ್ಬ ಸಮರ್ಥನಾಯಕ ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇವರನ್ನು ವಿದ್ಯಾವಂತರನ್ನಾಗಿಸಿ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಅದರ ಗೆಣೆಕಾರ ಸೋಮಾರಿತನವನ್ನು ಹೊಡೆದು ಅಟ್ಟಬೇಕು. ಆಗ ಒಬ್ಬ ಸಮರ್ಥನಾಯಕ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಜನರನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಏನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳು ಚನ್ನೇಗೌಡರಿಗೆ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈತ ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಇವರು ಒಂದು ರೈತ ಸಂಘವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಯ

ವಿಚಾರಗಳು ಜನರ ತಲೆಗೆ ಅಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣ ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರೂ ಈಗ ಅದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಚಿನ್ನೇಗೌಡರ ದೂರದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹುದು ಹಾಗೂ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸುತವಾದುದು.

ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಚಿನ್ನೇಗೌಡರ ನಡುವಿನ ಸುದೀರ್ಘ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರ ನಾಯಕನ ಅರ್ಹತೆಗಳೇನು? ಎಂಬ ಲೇಖಕರ ಕುತೂಹಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಚಿನ್ನೇಗೌಡರು ಕೇಂದ್ರದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಗುಡುಗಿದ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದ ಜಯಪ್ರಕಾಶ ಅವರನ್ನು ಮತ್ತು ಆತ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ನಿಜವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರನಾಯಕನ ಹೇಳಿಕೆ ಹೇಗಿರಬೇಕು, ಬಹು ಜನರ ವಿಚಾರ ಮಂಥನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅವನ ತೀರ್ಮಾನದ ಅಂತಿಮ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಹಾಗೂ ಅವನ ಮಾತು ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಗಾಂಧಿ ಅವರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ನಾಯಕತ್ವ ಗುಣವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಂಘಟನೆ ವಿಚಾರ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಲಿ ಏಕೆಂದರೆ ಏನು ಕೆಲಸವೇ ಆಗದಿರುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಉತ್ತಮವಲ್ಲವೇ? ಸಂಘಟನೆ ರೈತರನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವಂತಹುದು ಆದ್ದರಿಂದ ರೈತರ ಕೆಲಸ ಯಾರು ಮಾಡಿದರೇನು? ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿ ಆದರೆ ಈ ಸಂಘಟನೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದೇ? ನಿಜವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರ ನಾಯಕ ಬಂದಾನೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಕನ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವ ಲೇಖಕರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೂಡಬಹುದಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅವರೇ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಕೇಂದ್ರವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರ ರಾಜ್ಯ ನಾಯಕರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿನ್ನೇಗೌಡರ ನಿಲುವು ಮತ್ತು ಈ ದೇಶದ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿ ಈ ದೇಶ ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಸೊತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾವೋ, ಲೆನಿನ್ ರಂತಹ ಜನಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾಡಿದವರು ಅವರೇ. ಸಂತರ ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರ ಹಿಡಿದವರೂ ಅವರೇ ಎಂಬ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರ ತನ್ನ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಮೂಲಕ ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಜೀ ಅವರ “ಜೈ ಜವಾನ್ ಜೈ ಕಿಸಾನ್” ಮತ್ತು ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಅವರ “ಗರೀಬಿ ಹಠಾವೋ” ಎಂಬ ಶ್ಲಾಘನೀಯ ಘೋಷಣೆಗಳು ಬಡವರು ರಾಜಕೀಯ ಮೌಲ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ತೂಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ರೈತರ ಅಂತರಂಗದ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿದ್ದ, ರೈತರ ಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಕಳಕಳಿ ಇದ್ದ, ರೈತರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿದ, ರೈತರ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಂತಃಕರಣ ಮಿಡಿದ ದೇವರಾಜ ಅರಸು ಅವರನ್ನು ನಿಜವಾದ ಗಂಡು ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಚಿನ್ನೇಗೌಡರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕಷ್ಟಯಂತಹ ಜನರನ್ನು ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೂಗುವಾಗ ಬ್ಯಾಲೆನ್ಸ್ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಕಾಲು ಕಟ್ಟುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಲ್ಲವೇ? ಎಂಬ ಮಾತು ರಾಜ್ಯ ನಾಯಕರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

1978ರಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದ ಗುರುತಿನೊಂದಿಗೆ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಪಕ್ಷದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷದ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆದು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗಿ ಚುನಾವಣೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಚಿನ್ನೇಗೌಡರು ನನಗೆ ಓಟು ಕೊಡಿ ಎಂದೂ ಯಾರನ್ನೂ ಕೇಳದೆ ನಿಮ್ಮ ಮತ ದೇಶದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಆತ್ಮೀಯ ಚಿಂತನೆ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ರಾಜಕೀಯ, ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ

ದುಡಿಮೆ, ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಮತ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಮತದ ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಮತ ಇಡೀ ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಯ ಶಕ್ತಿ, ಅಲ್ಲದೇ ಜನತೆಯ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಆಧಾರವೆಂದ ತಮ್ಮ ಮತದ ಬೆಲೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಧಿಕಾರ ದಾಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕುತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಬಲಿಕೊಡದೇ ಯೋಚಿಸಿ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಮತ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ಆತ್ಮೀಯ ಕೋರಿಕೆಯ ಭಾಷಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದ್ದರು. ರಾಜಕೀಯದವರು ಮತದಾರರನ್ನು ಮಲಿನ ಮಾಡುವರಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿ ಸಾಚಾತನ ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆಯ ಭದ್ರ ತಳಪಾಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಚಿನ್ನೇಗೌಡರು ಕೇವಲ ತಾವು ನಂಬಿದ್ದ ತತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯನ್ನಯ ಯೋಗ್ಯ, ದಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಿಗೆ ನನ್ನ ಓಟು ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ತನಗಲ್ಲದೇ ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಘಟನೆಯಂತೂ ಎಂದೂ ಕಂಡಿರದ ಕೇಳಿರದ, ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆಂದೂ ಜರಗದ ಘಟನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ ಘಟನೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ದುಡ್ಡು, ಅಧಿಕಾರದ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೇ ತನ್ನ ತತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಬದುಕಿದ ಅಪ್ರತಿಮ, ಅದಮ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನೇಗೌಡರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಸಂಘಟನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಗರ ಹೃದಯದ ಅಂತರಾಳವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾ “ಎದ್ದೆದ್ದಿ ನೋಡು ನಮ್ಮ ರೈತ,

ಸಿಡಿದ್ದೆದ್ದು ನೋಡು ನಮ್ಮ ರೈತ” ಎಂದು ಗುಡುಗುತ್ತಾ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನೇ ಚಿನ್ನೇಗೌಡರೊಂದಿಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಅವರ ಅಂತರಾಳದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು, ರೈತರ ಬಗ್ಗೆ, ಊರಿನವರ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಪ್ರೀತಿ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಇವರ ಹುಟ್ಟು ವ್ಯಾಸಂಗ, ಇವರು ಬೆಳೆದ ಪರಿಸರ, ಇವರ ಕುಟುಂಬ, ಊರವರ ಬಗ್ಗೆ ಕಂಡು ಬಂದ, ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ, ಅನುಭವದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳ ಘಟನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನ "ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತು ಸಮಸ್ತರು!"

ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ಥಳಪುರಾಣ, ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಬುಡಗಳು, ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಮೂಲಪುರುಷರು ಹಾಗೂ ಜೋಡಿಗಟ್ಟಿಯ ಕಿರು ಪರಿಚಯ ನೀಡುತ್ತಾ ಉದಯಪುರದಿಂದ ಎರಡೂವರೆ ಕಿ. ಮೀ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಯಾದ ಎರಡೆರಡು ಜೊತೆ ಕಟ್ಟಿಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಕಟ್ಟಿಗಳು ಎಂತಹ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಸಹ ಭಾರೀ ಕೆರೆಗಳು ಒಣಗಿದರೂ ಇವು ಒಣಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಚಿನ್ನೇಗೌಡರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಂದರ ಊರಾಗುವ ಕನಸು ಬೀಳಲು ಚಿನ್ನೇಗೌಡರು ಒಕ್ಕಲಾದ ಇವರು ಹರಿಹರ ಸಂಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಚಿನ್ನಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಕನಸು ಕಂಡರು. ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನೇಗೌಡರು ಇಲ್ಲೊಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಈ ಊರಿನ ಶಿಲ್ಪಿ ಚಿನ್ನೇಗೌಡರ ಕನಸಿನ ಭೂಮಿಕೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ನಂಜೇಗೌಡರು ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಮೂಲ ಊರಿನ ಹೆಸರಿಗೆ ಉದಯಿಸಿದ ಊರು ಬರುವುದು ಸಹಜ ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಜೋಡಿಗಟ್ಟಿ ಎಂದೂ ಯಾರೂ ಇದನ್ನ ಹೇಳದೇ ಜೋಡಿಗಟ್ಟಿ ಹಿರಿಹಳ್ಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದೆ ಎಂದಾಗ ಇದರ ನಿರ್ಮಾತೃವಿನ ಶ್ರಮ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದರ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಇವುಗಳ ನಿರ್ಮಾತೃಗಳು ಈ ಊರಿನ ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು, ಅವರುಗಳ ಧೈಯ, ಧೋರಣೆ, ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಊರಿಗೆ ಪಾಠಶಾಲೆ ತಂದು ವಿದ್ಯಾಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾದ ಇವರು ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದು ನಂತರ ಅದನ್ನು ತೊರೆದು ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು ನಂತರ ಊರಿನ ಗೌಡಿಕೆ ಇವರ ಪಾಲಿಕೆ ಬಂದಾಗ ಮುವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಮತ್ತು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಊರನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದವರು ಉಪಾಧಿ ಚನ್ನೇಗೌಡರು, ಶಿಸ್ತುಗಾರ ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ಎಂದೇ ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ ಮತ್ತು ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರಾತ- ಪ್ರವೀಣ ಎಂದು ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ ಕೆಂಗೇಗೌಡು, ವ್ಯಂಗ್ಯ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದ ಶಿವನಂಜೇಗೌಡರು, ಅವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿದ್ದರೂ ಊರ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಜಮೀನುದಾರ ಪಟೇಲ್ ಚನ್ನೇಗೌಡರು, ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ಗೇದುವಣ್ಣವುದರಲ್ಲೇ ಸುಖ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಬೆಳ್ಳಿಗೌಡರು, ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಕಿಡಿ ಕಿಡಿ ಮನುಷ್ಯನಾದರೂ ಗಂಡು ಎಂದರೆ ಇವರೇ ಎಂದು ಹೆಸರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಾರ ದೊಡ್ಡಣ್ಣ, 105 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನೆಮ್ಮದಿಯ ತುಂಬು ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಕೆಳೂಮನೆ ಚನ್ನೇಗೌಡ, ಊರು ಮಾದರಿ ಗ್ರಾಮವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಮಹಾದಾಸೆಯಿಂದ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ದ್ಯಾಣಪ್ಪನ ಸಣ್ಣೇಗೌಡ, ಉತ್ತಮ ಸಂಗೋಪಕರಾದ ಕುಳ್ಳೇಗೌಡರು, ಭಂಗಿ ಕೃಷ್ಣಗೌಡರೆಂದೇ ಖ್ಯಾತರಾದ ಮತ್ತು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬೇಸಾಯಗಾರರಾದ ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡರು, ಊರೆಲ್ಲಾ ಸುಖವಾಗಿರಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಲಿ ಎಂಬ ಅಂತರಂಗದ ಬಯಕೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಧೀಮಂತ ಕೆಂಗಯ್ಯ (ಉ) ಮಾಟಯ್ಯ, ಚನ್ನೇಗೌಡರು

ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂದಿರುವ ವನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ತನ್ನ ಕಾಯ ಸವೆಸಬೇಕೆಂದಿರುವ ಉಪಾಧಿ ಚನ್ನೇಗೌಡರ ಊಳಿಗ ಲಕ್ಷೀಶೆಟ್ಟಿ, ಪಟೇಲರ ಮಗಳು, ಉಪಾಧಿ ಚನ್ನೇಗೌಡರ ಹೆಂಡತಿ, ನಾಲ್ಕು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿ, ಇವರ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಈ ಲೇಖನದ ಕೇಂದ್ರವ್ಯಕ್ತಿ ಸಿ.ಚನ್ನೇಗೌಡ ಇವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮಮಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಹೃದಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಯಲ್ಲೂ ಈಕೆ ಡೊಡ್ಡವಳೇ, ಉಪಾಧಿ ಚನ್ನೇಗೌಡರ ಸೊಸೆ ಸಿ. ಚನ್ನೇಗೌಡರ ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಮಹಾನ್ ಪುರುಷನನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ ರೂವಾರಿ, ಅಪ್ರತಿಮ, ಧೀಮಂತೆ ಪುಟ್ಟಮ್ಮ, ವಿದ್ಯೆಯ ಮಹತ್ವಪರಿಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನರಿತು ತಾಪತ್ರಯಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಪದವಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹೋಪಾಧ್ಯಾಯರಾದ ಕೆ. ನಂಜೇಗೌಡ(ಮೇಷ್ಟ್ರು)ರು ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಂತ್ರಸ್ತಿಯನ್ನೊಂದಿದ್ದ ಇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಸರ್ಕಾರ 05-09-86 ರಂದು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕನೆಂದು ಗೌರವಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಹಿರಿಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆ, ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಲೇಖನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಊರ ಪ್ರಮುಖರ ಕುರಿತು ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಭಾವಿ ನಾಯಕ ಮಣಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾ ಭಾವೀ ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ, ಹಳ್ಳಿ, ರೈತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ, ಮಕ್ಕಳ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಧೈಯೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಹಲವಾರು ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ರೈತರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ನಗರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಸಿ. ಚನ್ನೇಗೌಡರು ವಿದ್ಯಾವಂತರೆಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿ ಬಿಟ್ಟೇ ಹಳ್ಳಿ ಕಥೆ ಹ್ಯಾಂಗೋ? ಎಂಬ ತಂದೆಯ ಮಾತು ಅವರ ಆಲೋಚನೆಯ ದಿಕ್ಕನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿ ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ನವನವೀನ ಕಾರ್ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೈಗೊಂಡರು. ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕ್ ಅವರು ಅಂದು ಹೇಳಿದ "ಸ್ವರಾಜ್ಯ ನಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕು" ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಇಂದು "ಸುರಾಜ್ಯ ನಮ್ಮ ಆಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕು" ಎಂದು "ಸ್ವರಾಜ್ಯ"ವನ್ನು "ಸುರಾಜ್ಯ"ವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಹೊಸ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ "ಸುರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷ" ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಚನ್ನೇಗೌಡರ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕಂಠಪ್ಪ (ಉ) ಗಿಡ್ಡೇಗೌಡ ಚನ್ನೇಗೌಡರ ಖಾಸಾ ಶಿಷ್ಯ. ಯಾವೊಂದು ಪ್ರಲೋಭನೆಯನ್ನು ಒಡ್ಡದೆ (ಹೆಂಡ, ಹಣ ಆಧಾರದ ಆಮಿಷ) ಮತವನ್ನು ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿರ್ಬಂಧ ಹೇರದೆ ಗೆದ್ದು ಬಂದ ಮಹಾನ್ ಚೇತನ ಶ್ರೀ ಸಿ. ಚನ್ನೇಗೌಡರು. ಇದನ್ನು ಇಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪಕ್ಷಗಳು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಚಾರವಿದು.

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪುಕ್ಕಟೆ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಜಾತಿ ಮತ ಬೇಧವಿಲ್ಲದೇ ಸಹಪಂಕ್ತಿ ಬೋಜನ, ಮರ ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಧನ ಸಹಾಯ, ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆ ಇದುದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮಾತಿಗೊಂದು ಗಾದೆ ಹೇಳುವ ನೈಪುಣ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಕರಗತವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ಜೊತೆಗೆ "ಯೌವನದ ರೋಗಕ್ಕೆ ಮದುವೆ ತಾ ಮದ್ದಲ್ಲ" ಎಂಬ ಕುವೆಂಪು ಹೇಳಿಕೆಯು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜನರು ವ್ಯವಸಾಯ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರ ಎರಡರಲ್ಲೂ ನಿಸ್ಸೀಮರು. ಹಾಸನಕ್ಕೆ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ

ಜೋಡಿಕಟ್ಟೆ ಪ್ರಸಂಗ, ಒಬ್ಬ ಯೋಗ್ಯ ಎಮ್ಮೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆಶ್ಚರ್ಯದಾಯಕ ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಅನಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯ, ಮದ್ಯಪಾನ ನಿರ್ಮೂಲನ, ನೈತಿಕ ಗುಣಮಟ್ಟದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ನಾಯಕರುಗಳ ತಯಾರಿ ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸದಾ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಡಾ. ಹಿ. ಶಿ. ರಾಮಚಂದ್ರೇಗೌಡ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾತು ಎಂಬ ಅಂದವಾದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಿರಿರಾಜ್ ಅವರು ಮಾನವ ಪ್ರೇಮಿ, ಹೊಸ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸೆಯುಳ್ಳ ಹೃದಯವಂತ ಸಾಹಿತಿ ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ಹೊಸ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲರು ಎಂದು ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಶುಭಕೋರಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಡೀ ಕಥೆ ಲೇಖಕರ ವಿವರಣೆ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಪಾತ್ರದೊಂದಿಗಿನ ಆತನ ಸಂವಾದದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಹಲವು ನವನವೀನತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೂತ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನಗಳ ನಡುವೆ ಜೀಕುತ್ಸಾ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ರೈತನ ಮಗನಾದ ಗಿರಿರಾಜ್ ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಮಸ್ತರ ನಡುವಳಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಂದು ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ಸೀಳಿ ನೋಡಿ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವ ನಾವು ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಚೀನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮುಕ್ಕಾದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಎನಿಸಿ ಖೇದವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಥೆ ನನ್ನಂತೆ ಹಲವು ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗೆ ಹಚ್ಚುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಮಿತ್ರ ಸಂಹಿತೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಇವರ ಶೈಲಿ ಅವರದೇ ಆದ ವೈಚಾರಿಕ ಅಂಕಣಗಳ ಬರಹಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಥೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳ ಜೊತೆ ಬೆಳೆಯುವ, ಆದರ್ಶ ರೂಪದ ಮಾನವನ ನಡೆಯನ್ನು, ಮಿತ್ರ ಸಂಹಿತೆಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಈ ಕಥೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿರದೇ ರೈತಾಪಿ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವ ಒಂದು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿಯೂ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥ

- ಹೊನ್ನ ಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ ಗಿರಿರಾಜ್. (1987). ಹಿರಿಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆ. ಚೆನ್ನಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಹನಮಂತ ರಾವ್ ಬಿ ದೊಡ್ಡಮನಿ. (2020). ಜಾನಪದ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯ. ಶಾಂತಕುಮಾರ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಹೊರಕೇರಿ. (1998). ರೈತರ ಜಾನಪದ. ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ.
- ನಾಗಮೋಹನ ದಾಸ್ ಹೆಚ್. (2020). ಎನ್ ರೈತರ ಭದ್ರತೆ ದೇಶದ ಭದ್ರತೆ. ಜನ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆ. (2021). ಅಮರ ಸುಳ್ಳದ ರೈತ ಹೋರಾಟ. ಅಹರ್ನಿ ಸಿ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಶ್ರೀಯಾನ್. ಕೆ. ಆರ್. (2019). ಕರ್ನಾಟಕದ ರೈತ ಚಳುವಳಿಗಳು. ಕ್ರಿಯಾಮಾಧ್ಯಮ ಪ್ರೈಲಿ.